

Kitaaba Daani’el – Lakkoofsa Shan

Seventy Years

Jeff Pippenger

2023-11-29

Yehooyaaqiim mootota Yihudaa sadan dhumaa keessaa isa jalqabaa ture; yeroo inni Baabilonotaan mo’atettis waggoonni torbaatama garbummaa mootummaa kibbaa jalqabaniiru. Waggoonni torbaatamni sun yeroo Baabilon—mootummaa jalqabaa raajii Macaafa Qulqulluu—itti mootummaa isaa geggeessu adda baasu. Isaayyaas boqonnaa digdamii sadi keessatti, sagaagaltuun Xiirros waggoota fakkeenya ta’an torbaatamaaf ni dagatamti; waggoonni sunis karaa raajiitiin akka bara mootii tokkootti ibsaman. Raajii Macaafa Qulqulluu keessatti mootichi mootummaa dha; akkasumas barri mootummaa isa tokkichaa kan raajii Macaafa Qulqulluu keessatti waggoota torbaatama guute sun Baabilon ture.

Yeroo seenaa sanaa keessatti, sagaagaltuun Xiirros, isheen papasummaa bakka buutu, ni irraanfataamti. Dhuma waggoota torbaatamaa fakkeenyaawaa sanaatti immoo, ni yaadatamti; achiis baatee mootummoota lafaa hundumaa wajjin sagaagalummaa ni raawwatti. Sagaagalummaan hafuuraa walitti dhufeenya seeraan alaa walmakaa mootummaa fi waldaa kiristaanaa ti. Dhuma waggoota torbaatamaa fakkeenyaawaa sanaatti, papasummaan Tokkummaa Mootummoota Addunyaa wajjin walitti dhufeenya keessa ni seenti; kunis mootota hundumaa, warra sagaagaltuun Xiirros dhuma waggoota torbaatamaa fakkeenyaawaa sanaatti wajjin sagaagalummaa raawwattu, bakka bu’a. Mootummaan waggoota torbaatamaa fakkeenyaawaa sana keessatti mootummaa godhu Ameerikaa dha; bineensa lafaa gaanfa lama qabu sana.

Boqonnaa Daani’el boqonnaawwan tokko irraa hamma shaniitti seenaa waggoota torbaatama Baabilon ibsu; kanaafis, boqonnaawwan sun seenaa gaanfota bineensa lafaa lameenii bakka bu’u. Boqonnaawwan afurii fi shan mootummaa Baabilon keessatti mootota jalqabaa fi dhumaa adda baasu; akkasumas, boqonnaawwan lamaan sun waliin ta’anii seenaa bineensa lafaa fi gaanfota isaa lamaan ibsu. Murtiin gaanfota lamaan, akkasumas kan bineensa lafaa ofii isaa, murtii mooticha jalqabaa fi mooticha dhumaa irratti raawwatameen bakka bu’ameera. Murtiin Nebukadnezaar “yeroo torba”f ari’atamuu ture; yeroo sana keessatti akka bineensa bosonaatti guyyoota kuma lama dhibba shan fi digdamii marga fi fixeensa irratti jiraate. Murtiin Beelshaazaar immoo dallaa irratti barreeffame; innis lakkoofsa kuma lama dhibba shan fi digdamiitti wal qixxee ta’ee, murtiin bineensa lafaa fi gaanfota isaa lamaan “yeroo torba” keessaa keessaa Lewwoota digdamii jaha keessatti ibsameen bakka bu’amu akka ta’e adda baasa. Kunis mootummaa lamaan akka ragaa ta’aniin irratti hundaa’a; ragoonni lamaanis jalqabaa fi dhumaa bakka bu’u.

“torba yeroo” jechuun Adventizimiif dhagaa gufuu dha; kanaafuu, waan ifatti achi jirus beekamtii argachuu hin danda’u—warra arguuf fedha qaban irraa kan hafe. Inni mallattoo murtii saba sanaa (Baabilon) kan waggoota torbaatamaaf mootummaa gaggeesseedha; akkasumas mootummaa waggoota torbaatama fakkeenya ta’aniif mootummaa godhatuuf mallattoo murtiidha. Yeroo William Miller hubannaa isaa waa’ee “torba yeroo” keessaa Lewwoota boqonnaa digdamii jaha

dhiheesse, Nebukadnezaar guyyoota kuma lama dhibba shan fi digdamii jechuunis guyyaa 2520 keessatti akka bineensaatti jiraachaa ture, kan Daani'el boqonnaa afur keessatti ibsame, akka dhugaa baatota raajii keessaa tokkootti fayyadamee “torba yeroo” Lewwoota boqonnaa digdamii jaha deeggaruuf itti gargaarame. “Torba yeroo” jechuunis keessatti bu'uura dhagaa ijaarsaatii fi dhagaa mataa ijaarsaas, akka Zakaariyaas boqonnaa afur keessatti ibsametti. Yesus, Obboleettii White, Isaayaas fi Pheexiros, akka inni dhagaa mataa golee ta'u, isa jechuun ni ibsu. Inni barsiisa mootummaa raajii Macaafa Qulqulluu keessaa isa gonfoo ta'eedha; ta'us, warra ergamtoota ergamaa sadaffaa of jedhu biratti bu'uuraan jechuun ni dhokata.

Akkuma boqonnaawwan jaha jalqabaa kitaaba Daani'el ilaaluun jalqabnu, jalqaba irraa kaasee “yeroon torba” akka adda baafamee jiru hubachuun barbaachisaa dha. Yommuu Yehooyaaqii mootummaa Baabiloniin darbame, booji'amni waggoota torbaatamaa jalqabe. Kitaabni Seenaa Baraa maaliif waggoota torbaatamaaf booji'amanii fudhataman akka ta'e ni ibsa.

Zedekiyaan yeroo mootummaa jalqabe waggaa digdamii tokko qaba ture; Yersaalem keessatti waggaa kudha tokko mootummaa keessa ture. Inni fuula Waaqayyo Waaqa isaa duratti waan hamaa hojjete; Ermiyaas raajichi afaan Waaqayyootiin dubbachaa ture durattis of hin gad qabne. Akkasumas, mootii Nebukadnezaar isa Waaqaan isa kakachiise irratti fincile; garuu inni morma isaa jabeesse, gara Waaqayyo Waaqa Israa'elitti deebi'uudhaa irraa garaa isaas jabeesse. Kana malees, angafoonni lubootaa hundinuu fi ummannis xuraa'ummaa saboota ormaa hundumaa fakkaatanii baay'ee seera cabsan; mana Waaqayyoo isa inni Yersaalem keessatti qulqulleesse immoo xureessan. Waaqayyo Waaqni abbootii isaanii, sababii inni saba isaatiifii iddoo jireenyaa isaatiif mararfatuuf, ergamtoota isaatiin isaanitti ergaa ture; barii ka'ee deddeebi'ee ergaa ture. Isaan garuu ergamtoota Waaqayyoo qoosan, dubbii isaas tuffatan, raajota isaas salphisani; hamma dheekkamsi Waaqayyoo saba isaa irratti ka'utti, hamma furmaanni hin jirretti. Kanaaf inni mootii Kaldootaa isaan irratti fide; innis mana qulqullummaa isaanii keessatti dargaggoota isaanii goraadeedhaan ajjeese; dargaggeessa yookaan durba, nama dulloome yookaan nama dulloominaan gugguufes hin mararfanne; hunduma isaanii harka isaa keessatti kenne. Mi'oota mana Waaqayyoo hundumaa, guguddaa fi xixiqqaa, qabeenya mana Waaqayyoo, qabeenya mootichaatii fi qabeenya bulchitoota isaa—kanneen hundumaa gara Baabilon geesse. Isaanis mana Waaqayyoo guban; dallaa Yersaalem diigan; manneen mootummaa isaa hundumaa ibiddaan guban; mi'a bareedaa isaa hundumaas barbadeessan. Warra goraadee jalaa hafan immoo gara Baabilon booji'anii geessan; hamma mootummaa mootummaa Faares bulchu jalqabutti achitti isaafii ilmaan isaatiif tajaajiltoota ta'an. Kunis dubbii Waaqayyoo afaan Ermiyaasiin dubbatame akka raawwatamuuf ture; hamma biyyi Sanbatoota ishee itti gammaddutti; guyyoota isheen ontee ciiste hundatti Sanbata eegde; waggoota torbaatama akka guutamuuf. Bara jalqabaa Qiros mootii Faares keessa, dubbii Waaqayyoo afaan Ermiyaasiin dubbatame akka raawwatamuuf, Waaqayyo hafuura Qiros mootii Faares kakaase; mootummaa isaa hunda keessatti labsii labsisiise, barreessee illee akkana jedhe: “Qiros mootii Faares akkana jedha: Mootummoonni lafaa hundinuu Waaqayyo Waaqni mootummaa samii naaf kenneera; inni immoo Yersaalem ishee Yihudaa keessa jirtu keessatti mana isaaf ijaaruudhaaf na ajajeera. Saba isaa keessaa isin keessaa eenyutu jira? Waaqayyo Waaqni isaa isa wajjin haa ta'u; innis haa ol ba'u.” 2 Seenaa Baraa 36:11–23.

Gabrummaan waggoota torbaatamaa keessatti turan sun akka dubbii Ermiyaas raawwatamuuf ture; jechuunis, “hamma lafti sanbata ishee itti gammaddutti; yeroo dheeraa duwwaa ciifte hundatti sanbata eeggateetti.” Caqasa Kronikoota keessaa isa nuti caqaasaa jirru irraa kan hafe, keessatti lafti sanbata isheetiin “gammaduu” ishee jedhu, Kutaa Dubbii Waaqayyoo keessaa tokko qofa jira. Kutaan sun Lewwota boqonnaawwan digdamii shan fi digdamii jaha keessatti argama. Boqonnaan digdamii shan akkamitti lafti boqonnaa sanbata isheetti akka gammadu eyyamuu akka qabu qajeelfama kenna; boqonnaan digdamii jaha immoo yoo qajeelfamoonni kakuu sun hin eegamne abaarsa “yeroo torba” jedhu ibsa.

Hireen Yehooyaaqiim jalqaba booji’ amuu sanaa agarsiise; innis kutaa waan Daani’el boqonnaa sagal keessatti Musee “abaarsa” fi “kakuu” jedhee waame keessaa tokko dha. Daani’el abaarsa “yeroo torbaa” sana ni hubate; boqonnaa sagal keessattis ragaa ni kenna, waggoota sabatama raajii Ermiyaas qorachuun isaa irraa kan ka’e, baay’ina waggoota sabni Waaqayyoo Baabilon keessatti garboomfamee turu akka jiru hubate.

Bara bulchiinsa isaa keessatti ani Daani’el kitaabota irraa lakkoobsa waggoota, dubbii Waaqayyoo kan Ermiyaas raajichaatti dhufe, jechuunis inni diigama Yerusaaalem keessatti waggoota torbaatama raawwachuuf akka jiru, hubadhe. Daani’el 9:2.

Daani’el waggoota torbanatama sana “kitaabota irraa” hubate; kitaaba Ermiyaas qofa irraa miti. Kitaabni inni biraa irraa hubate barreeffamoota Musee ture; kadhannaa isaa keessatti “abaarsni” garbummaa waggoota torbanatamaa sanaa “kakuu” Musee ta’uu isaa ni ibsa. Jechi Daani’el boqonnaa sagal keessatti “kakuu” jedhamee hiikame, isauma seera Lewwota digdama jaha keessatti “yeroo torba” jedhamee hiikame sana dha. Yihuudaan waggoota torbanatamaaf Baabilon keessatti booji’amtee turuun, wanta barataan amantii yeroo ammaa kam iyyuu mormu taanaan illee, raawwii abaarsa “yeroo torbaa” ture. Kun ifaa guyyaa akkuma ifaatti mul’ata; garuu yoo arguuf fedhii qabaattan qofa.

Waaqayyoos Tulluu Siinaa irratti Museetti dubbatee akkana jedhe: “Ilmaan Israa’elitti dubbadhu; akkanas isaaniin jedhi: Yommuu gara biyya ani isiniif kennu sana seentan, biyyi sun Waaqayyoof Sanbata haa eegu. Waggaa ja’a qotisaa kee facaafadhu, waggaa ja’as iddoo wayinii kee irraa mura, firii isaas walitti qabadhu; garuu waggaa torbaffaatti biyyi sun boqonnaa Sanbataa haa qabaattu; inni Waaqayyoof Sanbata ta’a. Ati qotisaa kee hin facaafatin, iddoo wayinii kees irraa hin murin. Midhaan kee keessaa ofuma isaatiin biqile hin haamin; wayinii muka keetii irraa osoo hin muramin hafes walitti hin qabin; inni biyyoof waggaa boqonnaa ti. Sanbanni biyyaas nyaata isiniif haa ta’u; siif, garbicha keetiif, xomboree kee tiif, hojjetaa kee mindeeffamee si bira jiraatuuf, alagaas si wajjin qubateef, loon keetiif, bineensota biyya kee keessa jiran hundumaafis; guddinni ishee hundinuu nyaata haa ta’u. Atis waggoota Sanbataa torba lakkaa’i, yeroo torba torba waggaa; yeroo waggoota Sanbataa torbanii sunis waggaa afurtamii sagalii siif ta’a. Ergasii guyyaa kudhanaffaa ji’a torbaffaatti malakata Iyyoobeel haa afuufsiiftu; guyyaa araaraatti biyya keessan hundumaa keessatti malakanni haa dhaga’amu.” Lewwota 25:1–9.

Akka qajeelfamoota lafti boqochiifamu ilaalchisee, marsaawwan torba kan waggoota ja’a lafa hojjechuu fi waggaa tokko lafa boqochiisuun itti fufanii hanga waggaa afurtama sagalaffaatti

hojjatta; guyyaa torbaffaatti garuu ni boqotta; kunis qotiyyoon kee fi harreen kee akka boqotan, ilmi garbittii keetii fi alagaan is akka haaromfaman ni ta'a. Ba'uu 23:10–12.

Keessattii keewwata sadii sana keessatti, guyyaan boqonnaa namootaa fi bineensotaaf ta'u waggaa boqonnaa biyyaaf ta'uun isaa hubatamuu ni danda'ama. Seera Lewwootaa boqonnaa digdamii shan keessatti, keewwata shanan jalqabaa keessatti, caasaa naahwii isa qajeelfama Sanbataa Ba'uu boqonnaa digdamii, keewwata saddeet irraa hamma kudha tokkootti jiruun wal fakkaatu ni argina.

Waaqayyoonis gaara Siinaatti Museedhaan akkana jedhee dubbate; Ilmaan Israa'eliin dubbadhu, akkanas isaaniiin jedhi: Yommuu gara biyya ani isiniif kennutti galan, biyyi sun Waaqayyoof Sanbata haa eegdu. Waggaa ja'a lafa kee facaasta; waggaa ja'as iddoo wayinii keetii murtuutee firii isaa walitti qabatta; garuu waggaa torbaffaatti biyyichaaf Sanbata boqonnaa ta'a, Sanbata Waaqayyoof ta'u; lafa kee hin facaasiin, iddoo wayinii keetiis hin murtuutiin. Midhaan kee keessaa kan ofumaan biqile hin haamin, wayinii muka keetii kan hin qopheeffamnees hin guurin; inni kun biyyichaaf waggaa boqonnaa ta'eera. Lewwota 25:1–5.

Guyyaa Sanbataa yaadadhu, isa qulqulleessuuf. Guyyaa ja'a hojjedhu, hojii kee hundumaas hojjedhu; guyyaan torbaffaan garuu Sanbata Waaqayyo gooftaa keetii ti; isa keessatti hojii tokko illee hin hojjetin; atiis ta'e ilmi kee, intalli kee, garbichi kee, garbittiin kee, horiin kee, keessummaan kee inni karra kee keessa jiru illee hojii tokko hin hojjetin; mootummaa samii fi lafa, galaana, wanta isaan keessa jiran hundumaas Waaqayyo guyyoota ja'aan keessatti uume; guyyaa torbaffaattis boqote; kanaaf Waaqayyo guyyaa Sanbataa eebbise, qulqullessee addaanis isa baase. Ba'uu 20:8–11.

Ajajni sanbata lamaanuu walitti dhufanii haala Seera Lewwotaa digdama shanii fi digdama jaha adda baasu. Sararaa irratti sararaan walitti qabamanii, “guyyaa ja'a hojjadhu, hojii kee hundas raawwadhu” jedhaniiru; akkasumas “waggaa ja'a lafa kee facaafadhu, waggaa ja'as iddoo wayinii kee muradhu, ija isaas walitti qabdu.” “Guyyaan torbaffaan garuu Sanbata Waaqayyo Waaqa keetiiti,” akkasumas “waggaa torbaffaan biyyaaf sanbata boqonnaa, Sanbata Waaqayyoof ta'a.”

Jechootni lamaan keessaa “torbaffaa” jedhamee hiikaman, ajajawwan mootummaa Sanbataa keessaa kamiyyuu keessatti, jechuunis Sanbata namaaf ta'e yookaan Sanbata lafaaf ta'e, hundinuu jecha Ibrootaa isa tokkoo dha; innis boqonnaa digdamii jahaffaa Lewwota keessatti “yeroo torba” jedhamee hiikame sana. Haalli qabatamaa boqonnaawwan digdamii shanaffaa fi digdamii jahaffaa Lewwotaa, seera raajii keessatti guyyaan tokko waggaa tokko bakka bu'a jedhu keessatti hundeeffameera. Akkasumas, seerri raajii waamicha jalqabaa baay'ee barbaachisaa dha.

Wanti jalqabaa boqonnaawwan lamaan kana keessatti eerame seera guyyaa tokkoon waggaa tokko bakka bu'u dha. Wiliyaam Miiler “yeroo torba” jechuun Leewwota keessatti ibsame mallattoo waggoota kuma lamaa fi dhibba shanii fi digdamaa ta'uu isaa akka beekuuf Gabri'eelii fi ergamoota biroo tiin geggeeffame; kunis haala qabiyyee boqonnaawwan sanaa guutummaatti kan walii galu dha; innis seera guyyaa tokkoon waggaa tokko bakka bu'u, isa lakkoofsa shanan jalqabaa boqonnaa digdamii shan keessatti ibsame dha.

Yommuu barreessaan Seenaa Baraa sababa Baa'eloon mootummaa kibbaa Yihuudaa booji'amuuf hayyamame ibsetti, biyyattiin boqonnaa Sanbata ishee akka argattuuf akka ta'e jedhe. Iddeen biraa

yeroo sanattis guutummaatti Waaqayyo irraa hiikamu turan.

dhabamsi bara waggoota dhibba afurtamaa fi sagaltama yeroo qormaataa ta'an san jalqaba isaanii adda baasan dura kan ture, waggoota torbaatama ture. Waggoonni torbaatamni sun lafti boqonnaa Sanbataa ishee akka argattuuf turan; boqonnaawwan Sanbataa warri Israa'el durii gonkumaa hin guunne sanaaf. Lafaaf waggoota torbaatama boqonnaa Sanbataa ta'an kunis, kakuu Musee irratti fincila waggoota dhibba afurtamaa fi sagaltama (yookiin torban torbaatama waggootaa) irraa kan ka'e dhufe.

Waggoota dhibba afurii fi sagalii, finciluu kakuu Leewwota 25 irratti taasifameen, lafti boqonnaa ishee akka argattuuf waggoota torbaatamaaf booji'amuun fide. Boojii waggoota torbaatamaa sun labsa sadii fide; isaanis Israa'el durii irratti yeroo qorannoo dhibba afurii fi sagalii kan biraa mallatteessan. Kanaaf, yeroo qorannoo lama, tokkoon tokkoon isaanii waggoota dhibba afurii fi sagalii ta'an, argina. Labsoonni sadan ergaawwan ergamoota sadii fakkeessu; isaan keessaa inni jalqabaa bara 1798, dhuma dallansuu jalqabaa "yeroo torba" mootummaa kaabaa irratti dhufe. Ergamaan sadaffaan ammoo waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii booddee, erga labsa sadaffaa booda, Onkololeessa 22, 1844 irratti dhufe; yeroo sanattis "dhumni isa boodaa kan dallansuu" ni dhufe.

In the forty and six years between the end of the first indignation and the end of the last indignation Jesus laid the foundation of the Millerite temple, and the foundation stone was the "seven times." That stone was to be either the foundation stone (or else the stumbling stone) for Adventism at the beginning, and either the headstone and capstone (or else the gravestone) for Adventism at the end. The three decrees that represent the arrival of the three angels' messages in the history of 1798 through 1844, also represent the first three chapters of the book of Daniel.

Tdo cya mbere tuzatangira gusuzuma ibice bitandatu bya mbere mu ngingo ikurikira.

“ପୂର୍ବକାଶିତବାକ୍ୟ ଓ ଦାନିଏଲର ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ ଯତେବେଳେ ଅଧିକ ଭଲିଭାବେ ବୁଝାଯିବ, ବିଶ୍ୱାସୀମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ପୂର୍ବକାରର ଧାର୍ମିକ ଅନୁଭବ ଲାଭ କରିବେ... ପୂର୍ବକାଶିତବାକ୍ୟର ଅଧ୍ୟୟନରୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏକ କଥା ବୁଝାଯିବ—ସହେ ହଲୋ, ଇଶ୍ୱର ଓ ତାଙ୍କର ଜନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ ନିକଟ ଓ ସ୍ୱପକ୍ଷ” The Faith I Live By, 345.